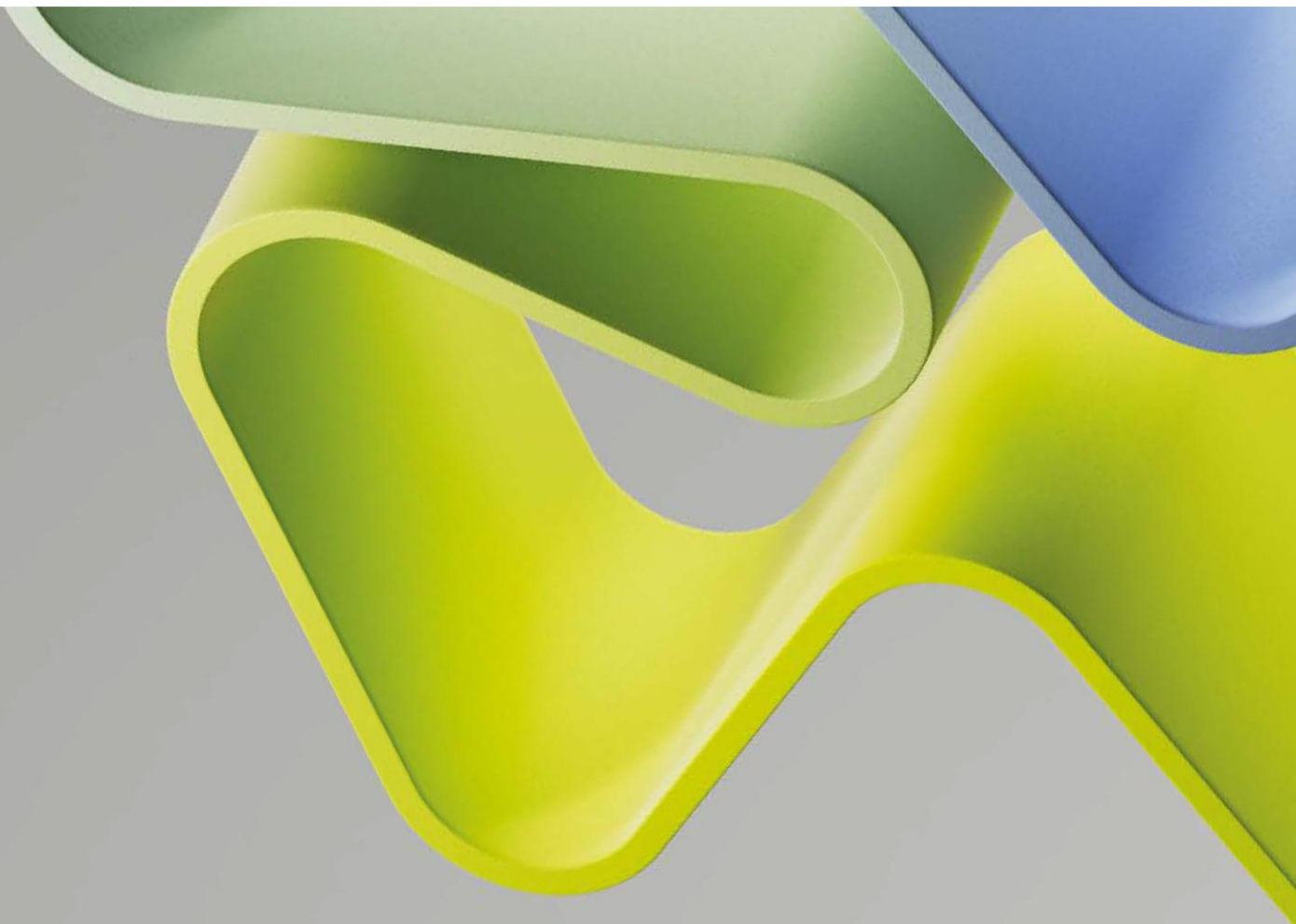


Budsjettforslag 2027

Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027



Innholdsfortegnelse

Forord	3
Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027	4
Nye utfordringer må møtes med ny kunnskap	5
Innsats mot klimaendringer og naturkriser	6
Sikkerhet, samarbeid og demokrati	7
Konkurranseskraft og verdiskaping	8
Fellesskap og velferd	8
Offentlig FoU-innsats må økes	9

Forord

Forskningsrådets budsjettforslag skal bidra til helhet i forskningspolitikken og er vårt viktigste formelle råd til Regjering og Storting om hvordan forskningsinnsatsen bør prioriteres og innrettes for å ivareta samfunnets kunnskapsbehov, bidra til verdiskaping og sikre høy kvalitet og tilstrekkelig kapasitet i forskningssystemet.

Forskningsrådets budsjettforslag 2027 er utformet med to deler:

- I. Et overordnet og uavhengig råd med forslag til volum og innretning på offentlig FoU-innsats i 2027 og fremover, med utgangspunkt i kunnskapsbehov som er særlig aktualisert de siste år.
- II. Departementsvise budsjettforslag for 2027 med konkrete forslag til forsknings- og innovasjons-satsinger, som følger opp rådene i budsjettforslagets del I og som ivaretar departementenes sektoransvar for forskning.



Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027



Nye utfordringer må møtes med ny kunnskap

Et utvidet utfordringsbilde

Samfunnsutviklingen preges av økte trusler og større usikkerhet. Gjennom koordinering i FN, EU og OECD m.fl. er det iverksatt store initiativer for å håndtere velkjente, men stadig akselererende utfordringer knyttet til klimaendringer, naturkrise, energiomstilling, krig og konflikt, fattigdom, helse, osv. Til tross for at problemstillingene har vært høyt på den globale dagsorden er det lite fremgang i arbeidet med å realisere bærekraftmålene¹. De siste årene er utfordringsbildet ytterligere utvidet ved et radikalt geopolitisk skifte med økt rivalisering og flere væpnede konflikter og kriger, erosjon av demokratiske og folkerettslige prinsipper, underminering av tilliten til forskningsbasert kunnskap og økt press på den akademiske friheten. Den rivende utviklingen av konvergerende og fremvoksende teknologier representerer et tidsskille. Teknologiene gir store muligheter, men innebærer også utfordringer og trusler. Den raske fremveksten av KI utfordrer forståelsen av hva kunnskap er og hvordan den blir til. Dette har potensiale for å erodere selve grunnlaget for samhandling og felles forståelse i samfunnet. Nye teknologier og algoritmedrevne parallelle offentligheter drevet av kommersielle aktører har svekket en omforent forståelse av fakta og grunnlaget for felles meningsdannelse og beslutninger. Det er derfor stort behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget om ulike samfunnsikkerhets- og beredskapsmessige konsekvenser knyttet til teknologiutvikling, kunstig intelligens og algoritmer, og hvordan de påvirker maktstrukturer, meningsdannelse og påvirkning, polarisering og destabilisering, samt verdier og tillit til institusjoner generelt og forskning spesielt. Utfordringenes alvor krever kunnskapsbaserte tiltak, samtidig som kompleksiteten tilsier et behov for å prøve ut nye løsninger og metoder. Endringstakten gjør det nødvendig å styrke kunnskapsberedskapen i alle samfunnssektorer.

Behov for endrede forskningspolitiske prioriteringer

Raske og store skift i utfordringsbildet vil måtte medføre endringer i forskningspolitikken. Det er behov for en fornyelse av forskningspolitiske målsetninger. De siste årene har betydningen av forskning og innovasjon for velferd, verdiskaping, konkurransekraft og sikkerhet blitt understreket i flere sentrale dokumenter, som Langtidsplanen for forsvarssektoren, Totalberedskapskommisjonens og Helsepersonellkommisjonens rapporter. Fra EU er det kommet fire nøkkelrapporter om europeisk integrasjon, om Europas konkurransekraft, anbefalinger for siste periode av Horisont Europa 2021-2027 samt om Europas militære beredskap, kjent som hhv. Letta-, Draghi-, Heitor- og Niinistö-rapportene². Rapportene fra EU samt OECDs ministererklæring om forskning og innovasjon³ begrunner behovet for en tydeligere retning i forskningspolitikken, økt og langsiktig finansiering samt mekanismer for raskere bruk av forskning. En transformativ forskningsagenda med sterkere kobling av forsknings- og innovasjonspolitik og øvrig sektorpolitikk er en slik mekanisme. Videreutvikling av policyinstrumenter, som samfunnsoppdrag, og økt vektlegging av samskaping og brukervedvirkning blir viktigere for å møte gjenstridige samfunnsutfordringer.

I EUs ambisiøse forslag til et fornyet Horisont Europa 2028-2034, som blir del av et nytt konkurranse- evnefond, foreslås det en dobling av budsjettet. Et strategisk samspill som ivaretar behovene for samordning og komplementaritet mellom nasjonal FoU-finansiering og EUs finansiering vil være nødvendig for å dekke nasjonale kunnskapsbehov og sikre effektiv bruk av norske investeringer.

Forskningens verdi for samfunnsutviklingen

Forskning utvider grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Vitenskapelig kvalitet, akademisk frihet og ytringsfrihet er selve fundamentet for fri og uavhengig forskning og en av grunnplankene i demokratiet. Tilgang på uavhengig, forskningsbasert kunnskap er en forutsetning for politikktutvikling, innovasjon og verdiskaping. Forskning er avgjørende for å vurdere effekter av politiske beslutninger

¹ UN: [The Sustainable Development Goals Report 2024](#)

² [Enrico Letta: Much more than a market](#), [Mario Draghi: The future of European competitiveness](#), [Manuel Heitor: Align, act, accelerate](#), [Sauli Niinistö: Safer Together](#)

³ [Declaration on Transformative Science, Technology and Innovation Policies for a Sustainable and Inclusive Future](#)

på samfunns- og individnivå, og er således instrumentell for myndighetenes evne til å prioritere mellom ulike tiltak for å realisere politiske mål. Forskningens bidrag til utdanning av kandidater med høy kompetanse, og som kan nyttiggjøre seg forskningens innsikter og resultater i arbeidslivet, blir stadig viktigere. For at forskningen skal komme til anvendelse til beste for samfunnet må kunnskapen tas i bruk i alle samfunnssektorer. Dette forutsetter at samfunnet har tillit til forskningen, at det er en velutviklet kunnskaps- og samhandlingskultur samt strategisk lederskap.

I innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet for 2027 legger Forskningsrådet til grunn et utfordringsbilde som har utviklet seg raskt de siste årene, og hvor forskning og innovasjon spiller en viktig rolle. Budsjettforslaget 2027 fremmer klare prioriteringer, der de mest påtrengende elementene i utfordringsbildet for Norge, og hvor forskning har en særlig viktig rolle, løftes fram. Perspektivmeldingen (2024) og Stortingsmeldingen om forskningssystemet (2024-2025) danner et viktig bakteppe for dette innspillet, som er ytterligere detaljert i budsjettforslag 2027 overfor departementene. Der fremmes det forslag til konkrete satsinger som følger opp prioriteringer i dette dokumentet og som ivaretar departementenes sektoransvar for forskning.

Under omtales Forskningsrådets anbefalinger knyttet til temaer som tar utgangspunkt i vår tids definerende samfunnsutfordringer. For å håndtere disse må veksten framover komme i forskningsintensive sektorer, noe som tilsier strategiske investeringer i teknologiutvikling og infrastruktur, spesielt økt tungregnekapasitet⁴. Det trengs et løft i innsatsen for banebrytende forskning og radikal innovasjon. Det må også legges til rette for at investeringer i nasjonal og internasjonal infrastruktur utnyttes bedre av norske forskningsmiljøer og kommer samfunnet til gode.

Innsats mot klimaendringer og naturkriser

Forskningsrådet prioriterer følgende:

- Forskning, teknologi og innovasjon for utslippsreduksjon og fangst og lagring av klimagasser.
- Forskning og innovasjon for rask, rettferdig og inkluderende samfunnsstilling og klimatilpassing.
- Forskning på biomangfold og tiltak for å reversere naturkrisen.

I 2024 passerte global gjennomsnittlig oppvarming 1,5 grader og det siste tiåret er det varmeste som noensinne er registrert⁵. Raske klimaendringer intensiverer ekstremvær, med følger for sykdomsutbrudd, dødsfall samt store folkeforflytninger. Det er behov for forskning som gir kunnskap om klimaomstilling og klimatilpassing globalt, nasjonalt og lokalt. Mennesker som lever i fattigdom påvirkes sterkest av klimaendringer da de har tilgang til færre ressurser for å håndtere og tilpasse seg endringene. For å begrense de negative konsekvensene og forhindre økt ulikhet, må overgangen til et utslippsfritt samfunn fordele ansvar og byrder rettferdig slik at sårbare grupper kan dra nytte av omstillingen uten å bli dårligere stilt. Klimaendringer, forurensing, ødeleggelse av habitater og spredning av fremmede arter fører til tap av biodiversitet. Det er en reell risiko for at den pågående naturkrisen fører til kollaps av økosystemer som er avgjørende for matproduksjon, fremstilling av medisiner og for naturens evne til å levere økosystemtjenester som ren luft, rent vann og produktive hav- og landområder⁶.

For å snu utviklingen må det kuttes i klimagassutslipp ved å bruke renere teknologier og energi-effektivisering, noe som kan gi opphav til nye grønne produkter og tjenester med internasjonalt potensiale. Investeringer i, og bruk av, fornybare energikilder må vesentlig opp og det må utvikles og implementeres teknologi og rammebetingelser for lavutslipp, klimagassfangst og -lagring og som også bidrar til grønn næringsutvikling. Ny kunnskap og teknologi for utvikling av effektive gjenbruks- og resirkuleringstiltak kan dempe presset på arealer og naturressurser. Endringer i holdninger og adferd er avgjørende for å løse klima- og naturkrisene, noe som fordrer en tydeligere prioritering av

⁴ NHO, 2025: Norsk konkurransekraft – veien til vekst

⁵ Copernicus Climate Change Service (C3S) and World Meteorological Organization (WMO), 2025: European State of the Climate 2024, climate.copernicus.eu/ESOTC/2024, doi.org/10.24381/14j9-s541

⁶ UN: The Sustainable Development Goals Report 2024

kulturelle og samfunnsvitenskapelige perspektiver på krisene. Det trengs mer innsikt i hvordan naturbaserte løsninger og klimatiltak kan implementeres for å gi vern mot skader fra ekstremvær. Norge må arbeide aktivt for å styrke internasjonalt samarbeid om forskning og innovasjon på klima- og miljøfeltet. Forskning utført i Norge vil frambringe kunnskap som er nyttig for klima- og miljøtiltak i andre deler av verden, samtidig som norske forskere på feltet vil bidra til og ha tilgang på den internasjonale forskningsfronten på feltet. Forskningens funn må i større grad tas i bruk i alle relevante samfunnssektorer samt i politikktutforming.

Sikkerhet, samarbeid og demokrati

Forskningsrådet prioriterer følgende:

- Forskning og teknologiutvikling for sikkerhet og beredskap og bedre kobling av sivil og militær forsknings- og innovasjonsinnsats for raskt å øke FoU-kapasiteten og forsvarsevnen.
- Internasjonalt forskningssamarbeid gjennom EUs rammeprogram og andre deler av EU-kommisjonens arenaer som styrker internasjonalt samarbeid om sikkerhet og beredskap, samt økt forsknings- og innovasjonssamarbeid innenfor Norden.
- Forskning og innovasjon for fremme av fred, rettferdighet, økt demokratisk deltakelse, medvirkning og medbestemmelse.

Trussel- og risikobildet blir stadig mer sammensatt og går på tvers av sektorer og samfunnsområder. I rapportene fra Forsvarskommisjonen⁷ og Totalberedskapskommisjonen⁸ understrekes det at arbeidet med totalforsvar og samfunnets motstandskraft bør styrkes. Kartlegging av behovene og den nasjonale kompetansebasen, herunder forskningskapasiteten, vil vise hvor det er størst behov for innsats. Det må videre sikres økt rekruttering av forskere som kan sikkerhetsklareres. Det etterlyses kunnskapsløft i arbeidet med sikkerhet og beredskap i hver sektor⁹ samt en målrettet og helhetlig tilnærming. Endringstakten i den sikkerhetspolitiske utviklingen tilsier at dette bør skje raskt og gjennom en betydelig satsing på forskning for styrket forsvarsevne, sikkerhet og beredskap. Langtidsplanen for forsvarssektoren peker på behovet for "en nedbygging av barrierer mellom militær og sivil sektor, slik at aktørene finner sammen og drar nytte av hverandre". Stortingsmeldingen om forskningssystemet peker på det samme.

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å kunne løse bærekraftsutfordringene, ikke minst på klimafeltet, i bekjempelsen av global fattigdom og for å sikre at markeder for internasjonal handel fungerer godt. Utsiktene til deglobalisering og forvitring av globale verdikjeder vil svekke beredskap i møte med kriser, samt at næringsliv og økonomi vil bli skadelidende. Dette vil utgjøre en betydelig risiko for enkeltlands evne til å håndtere kriser samt at muligheten til å gjenoppbygge samfunnet etter at krisene er over, svekkes. Det trengs forskning for å håndtere større usikkerhet i det internasjonale samarbeidet. Det internasjonale forskningssamarbeidet, også gjennom EU, må styrkes.

Når stormaktene i mindre grad slutter opp om internasjonale institusjoner og multilaterale avtaler, utfordrer det folkerettslige prinsipper, noe som er særlig kritisk for små stater som Norge. Norge er et robust samfunn, men blir sårbar når rammebetingelser i sikkerhetspolitikken endres. Et velfungerende demokrati forutsetter at forskningen er fri og uavhengig, og at forskningsbasert kunnskap har høy tillit i befolkningen. Demokratiutviklingen globalt er raskt nedadgående, og andelen mennesker som lever i demokratier er redusert fra 51 prosent i 2004 til 28 prosent i 2024¹⁰. Demokratiske land utsettes i økende grad for desinformasjonskampanjer og sammensatte trusler, og det er avgjørende at det bygges opp motstand mot påvirkning som har som mål å underminere samholdet og tilliten til myndigheter og offentlige institusjoner. Videre har kommersielle aktørers KI-drevne algoritmer stor innvirkning på hvordan vi definerer, lærer og stoler på kunnskap, noe som utfordrer tradisjonelle måter å forstå erkjennelse på og tvinger fram nye måter å tenke om og å tilegne seg kunnskap på.

⁷ [Forsvarskommisjonen](#)

⁸ [Totalberedskapskommisjonen](#)

⁹ Forsvarskommisjonen

¹⁰ [V-DEM Democracy Report 2025 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped?](#)

Samlet innebærer endringene at vi må styrke forskningen på totalforsvar og beredskap, tillit, demokrati, ytringsfrihet og meningsdannelse.

Konkurranseskraft og verdiskaping

Forskningsrådet prioriterer følgende:

- Forskningsdrevet innovasjon basert på muliggjørende og industrielle teknologier, spesielt knyttet til KI og kvanteteknologi.
- Kompetanseheving og doktorgradsutdanning for næringslivet, spesielt innenfor teknologi.
- Styrke samspillet mellom banebrytende forskningsmiljøer og næringslivet.

I Draghi-rapporten om Europas konkurranseskraft pekes det på at Europa sakter akterut for Kina og USA. En sentral utfordring er at Europa er for dårlig til å frembringe og holde på avanserte teknologier i Europa. Europa får ikke frem nye vekstmotorer, og de største bedriftene er i etablerte næringer som energi og transport. Europas og Norges større industribedrifter er likevel viktige for produksjonskapasitet, regional suverenitet og konkurranseskraft. Rapporten vektlegger forskning, innovasjon og bedre rammebetingelser for kapitaltilgang og for grønn omstilling som avgjørende for å få fart på verdiskaping i europeisk næringsliv, og peker spesielt på rollen ny teknologi, fremragende forskning og verdensledende forskningsmiljøer spiller for utvikling av nytt, innovativt næringsliv. De fleste utfordringene for det europeiske næringslivet som omtales i Draghi-rapporten er også gyldige for Norge. Norsk næringsliv står overfor en rekke utfordringer for å kunne være konkurransedyktige i internasjonale markeder. Norge eksporterer i hovedsak en råvarer basert på naturressurser og er sterkt avhengig av velfungerende internasjonale markeder. En større diversifisering av næringslivet vil gjøre økonomien mindre sårbar. Norge besitter viktige ressurser som etterspørres globalt, blant annet rike forekomster av metaller og mineraler, som er viktige for næringslivets konkurranseskraft og som vil kunne bidra til europeisk selvforsyning.

For å forsere omstillingen av norsk økonomi trengs det bedre vilkår for å fremme forskningsdrevet innovasjon i næringslivet, blant annet ved økt kommersiell utnyttelse av forskningsgjennombrudd. Rask teknologisk utvikling krever kontinuerlig investering i digitalisering og kompetanse. Overgangen til en grønn, digital økonomi krever betydelige investeringer og omstilling i mange bransjer, og gir store muligheter for innovasjon, næringsutvikling og nye markeder. Tjenesteandelen av verdiskapingen, også i etablerte næringer og bedrifter, er økende og i stor grad drevet fram av mulighetene i digitalisering og ulike digitale teknologier. Det trengs partnerskap mellom banebrytende forskningsmiljøer og næringsliv, spesielt innenfor muliggjørende teknologier. Det må legges til rette for nyskaping og entreprenørskap basert på forskning, og et godt samspill mellom virkemiddelaktørene som Forskningsrådet, SIVA og Innovasjon Norge, m.fl., er sentralt for å lykkes.

Det er behov for oppdatert kunnskap om hvilke endringer som trengs i rammevilkårene for å fremme næringsetablering og oppskalering innenfor mange områder, spesielt for FoU-intensive næringer. Det må sikres et løft i kompetanse og rekruttering til næringslivet, spesielt knyttet til nye teknologier, for å sikre grønn og digital omstilling. Ikke minst trengs det økt tilgang på risikovillig kapital for å styrke verdiskaping i det fremvoksende næringslivet.

Felleskap og velferd

Forskningsrådet prioriterer følgende:

- Forskning og innovasjon for offentlig sektor med vekt på digitalisering, effektivisering av ressurskrevende tjenester og etablering av arenaer for eksperimentering og testing av nye løsninger.
- Kompetanseheving og doktorgradsutdanning for offentlig sektor.
- Kunnskap om kriser og integrering av forskning i samfunnets beredskapsplaner.

Felleskap er sentralt for individers helse og tilhørighet og samfunnets velferd og bærekraft. Forskning på gjenstridige utfordringer knyttet til økende utenforskap og fattigdom mv. er viktig for å

utvikle gode og effektive avbøtende tiltak. I tillegg til velferdsgoder skal det offentlige bl.a. sikre ivaretagelse av sikkerhet, lov og orden, infrastruktur for transport og kommunikasjon, og å tilrettelegge for bærekraftig forvaltning av ressurser og arealer.

Det er avgjørende å sikre at framtidens velferdssamfunn er bærekraftig og at offentlige utgifter balanseres mot inntektene, ikke minst for å sikre fortsatt oppslutning om den norske samfunnsmodellen. For at privat og offentlig sektor skal ha tilgang på tilstrekkelig arbeidskraft framover, må flere av de som i dag står utenfor arbeidsliv og utdanning inn i jobb, samtidig som ressursinnsatsen per bruker av offentlige tjenester må betydelig ned. Det er allerede personellkrise i helsesektoren¹¹, og kostnadene til helse, omsorg og trygdeutbetalinger, herunder også pensjon, øker sterkt. Dette legger betydelig press på norsk økonomi. Ny teknologi og digitalisering er avgjørende for å håndtere disse utfordringene. Det trengs forskning og innovasjon for å opprettholde velferdstjenestenes kvalitet og omfang når forutsetningene for finansiering av tjenestene endres. Til tross for mange storstilte investeringer i digitalisering, har offentlig sektor på mange områder strevd med å realisere gevinstene i form av lavere kostnader og like gode, eller bedre, tjenester. Kunnskap om hvordan ny teknologi kan implementeres effektivt vil være avgjørende for å lykkes med en digital omstilling av offentlig sektor som sikrer at tjenester er brukervennlige og holder høy kvalitet.

Kommunene spiller en viktig rolle som leverandører av offentlige tjenester, som samfunnsutvikler og som myndighetsutøver. Innovasjoner som bidrar til kostnadseffektive og gode tjenester i kommunesektoren vil ha stor betydning for å redusere kostnadene i offentlig sektor. Offentlige anskaffelser utgjør om lag 780 mrd. kroner i 2023¹² og trenden tilsier at volumet vil øke kraftig framover. Økt bruk av innovative anskaffelser er viktig for å styrke offentlig sektors innovasjonsevne, samtidig som sektoren vil være en pådriver for utvikling av norsk forskning og til omstilling av næringslivet. Dette vil kreve en tydeligere strategisk kunnskapsledelse og utvikling av en ambisiøs innovasjonskultur i alle deler av offentlig sektor.

Beredskap mot og håndtering av kriser er en sentral oppgave for offentlig sektor som det må planlegges for i normaltider. Her har forskningssektoren en særlig viktig rolle i å få fram relevant kunnskap, samarbeide for å fremskaffe ny kunnskap og evaluere tiltak som iverksettes for å avbøte negative effekter. Det foreligger mye kunnskap fra Norges og andre lands håndtering av finanskrisen i 2008 og koronapandemien i 2019-2022 som kan bidra til bedre beredskap for kommende kriser. Men denne kunnskapen må implementeres i strukturer og retningslinjer før neste krise rammer.

Offentlig FoU-innsats må økes

I Langtidsplanen for forskning understrekes det at 3 %-målet for norsk forskning skal opprettholdes. Målet skal realiseres innen 2030 dels ved at næringslivets FoU-innsats skal dobles til å utgjøre 2 % av BNP, og dels ved at offentlige investeringer i FoU skal utgjøre 1 % av BNP. En dobling av FoU-aktiviteten i næringslivet fra dagens nivå er et meget krevende mål som fordrer at eksisterende næringsliv investerer mer i FoU og at nye næringer og bedrifter er forskningsintensive. Målsettingen krever god tilrettelegging fra det offentlige, blant annet for utdanning og forskningskompetanse samt økt investering i FoU og forskningsinfrastruktur. Det vil også være nødvendig med en vesentlig styrking av de næringsrettede finansieringsordningene for forskning og innovasjon.

De norske offentlige FoU-investeringer er nær måltallet på 1 prosent av BNP. Utfordringsbildet redegjort for over tilsier et behov for vekst. Videre viser forskning at offentlig finansiert forskning fører til betydelig produktivitetsvekst i privat sektor og vekst i BNP over tid, særlig fordi den offentlige forskningen er mer orientert mot grunnleggende forskning som i sin tur bidrar til innovasjoner med stor økonomisk retur¹³. Våre naboland har vedtatt storstilte offentlige FoU-satsinger som begrunnes i behov for bærekraftig økonomisk vekst, verdiskaping og konkurransekraft. Sverige øker offentlig FoU-innsats med 6,5 mrd. SEK innen 2028, primært via nasjonale konkurransearenaer. Finland har satt

¹¹ [NOU 2023: 4 Tid for handling, Helsepersonellkomisjonens rapport, 2023](#)

¹² [Utgifter til offentlige innkjøp | DFØ](#)

¹³ Fieldhouse, A. J. & Karel Mertens: The Returns to Government R&D: Evidence from U.S. Appropriations Shocks, 2023-2024

mål om samlet FoU på 4 % av BNP innen 2030 hvorav 1,2 % er offentlig innsats. Danmark har økt offentlig innsats på 5,5 mrd. DKK i 2025 gjennom fondsordningen «forskningsreserven». Forskningsrådet opprettholder derfor rådet fra tidligere års budsjettforslag om at offentlige FoU-investeringer må økes til minst 1,2 prosent av BNP over en femårsperiode.

Økt innsats skal sikre at det norske forskningssystemet er dimensjonert til å støtte alle samfunnssektorer med nødvendig kompetanse og kapasitet til å møte utfordringene og å dra nytte av muligheter som oppstår. Innsatsen for å fremme høy kvalitet og tilrettelegge for kunnskapsgjennombrudd i alle deler av forsknings- og innovasjonsskjeden må styrkes. Norske forskningsinstitusjoner må sikres vilkår som gjør dem attraktive i møte med økt internasjonal konkurranse om forskertalenter. Det er gjennom å hevde seg i forskningsfronten at forskningsmiljøene får tilgang til å samarbeide med fremragende forskere i andre land.

Siste halvår har den internasjonale forskningsinnsatsen på felt av stor betydning for Norge, bl.a. innenfor helse-, klima- og polarforskning, blitt redusert, – først og fremst av USA. Dette har betydning for hvordan Norge må prioritere i forskningspolitikken, ikke minst for å sikre at det samles data på felt der sentrale institusjoner i andre land ikke lenger tildeles midler til å videreføre datatidsserier eller for å sikre tilgang til eksisterende data. Arbeidet for å styrke det europeiske forskningssamarbeidet blir enda viktigere i lys av økt press på demokratiske verdier.

Nasjonale konkurransearenaer må styrkes

Forskningsrådet skal øke verdien av samfunnets investeringer i forskning og være en drivkraft for utvikling av ny kunnskap. Forskning viser at forskere som deltar på konkurransearenaer for forskningsfinansiering øker både antall publikasjoner og sin gjennomsnittlige *impact factor*¹⁴ samtidig som deres kunnskapsgrunnlag styrkes og forskningsnettverk blir større. Konkurransearenaer er også viktige for å mobilisere forskere inn i nye forskningsfelt¹⁵. I en tid med raske geopolitiske skift og store endringer trengs det kraft i strategiske forskningsprioriteringer for å sikre høy kvalitet og tilstrekkelig kapasitet. Forskningsrådets andel av offentlig forskningsfinansiering har gått ned fra om lag 26 prosent i perioden 2011-2019 til 23 prosent¹⁶ i 2024.

Med vekst i de generelle FoU-budsjettene bør andelen av de offentlige midlene som kanaliseres gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer over tid økes til 30 prosent. En nasjonal konkurransearena av et betydelig omfang og volum vil gjøre det mulig å få til en balansert og strategisk integrasjon av nasjonale forskningsmidler og internasjonale forskningsmidler, spesielt knyttet til neste Horisont Europa. Tildelinger til forskning gjennom konkurransearenaer sikrer høy kvalitet, strategisk oppfølging av nasjonale politiske mål, et større tilbud til forskningsmiljøene, risikoavlastning, fremme av internasjonalisering, mv. Ikke minst legger slike arenaer til rette for at forskningspolitiske prioriteringer kan iverksettes raskt og på en hensiktsmessig måte. Forskningsrådets konkurransearenaer har vist seg viktige for å mobilisere norske forskere til å utnytte mulighetene som ligger i EUs rammeprogram og andre internasjonale konkurransearenaer.

Når det oppstår kriser som krever rask og ekstraordinær respons, vil Forskningsrådet være en sentral aktør for å mobilisere og sammenstille kunnskap, kompetanse og kapasitet som allerede finnes i forskningssystemet; avverge svikt i forsknings- og innovasjonssystemet; tilrettelegge for økt innsats og eventuell endret innretning for å få fram ny kunnskap; samt sikre godt samarbeid med relevante aktører. Mindre forutsigbarhet i utfordringsbildet fordrer større fleksibilitet i tildelingene av midler til forskning både fra departementenes og Forskningsrådets side. I møte med kriser vil det være avgjørende å kunne disponere FoU-budsjettet effektivt slik at midlene kan settes i arbeid på områder der behovene er størst. For å møte en krisesituasjon må man derfor på forhånd ha etablert mekanismer for effektivt å omprioritere eller oppprioritere forskningsmidlene¹⁷.

¹⁴ Antall siteringer delt på antall vitenskapelige artikler, er uttrykk for forskerens innflytelse på eget fagfelt.

¹⁵ Ayoubi, Charles et. al.: The important thing is not to win, it is to take part: What if scientists benefit from participating in research grant competitions? Research Policy, volume 48, februar 2019

¹⁶ Inkluderer grunnbevilgninger til instituttsektoren, andre såk. gjennomstrømningsmidler og virksomhetskostnader

¹⁷ Jf. Stortingsmeldingen om forskningssystemet, kap. 1.4.5

Norges forskningsråd

Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

ISBN 978-82-12-04213-1 (pdf)

